

वा ० रा ०

॥ ४७ ॥

स्वस्य सदादुःखित्वमिति शोचति ॥ नेति ॥ पत्युः पौरुषं अनुरागकृतं रंजनं तस्मिन्यत्पाप्यंकल्याणं प्रशस्तवस्त्राभरणादिजसौभाग्याधिक्यं सुखं वापति संभोगजं तन्मयानन्दं
दृष्टपूर्वं ॥ अपीति लोकोक्तौ पुत्रे जाते तदुभयं उक्तकल्याणं पुत्रदर्शनजं सुखं च पश्येयमित्याशया राम मया आस्थितं जीवनं स्थापितं ॥ ३८ ॥ साऽहं अवराणां कनिष्ठानां सपत्नीनां त्वद्वलादिदानीं परासती ॥ हृदयच्छिदां हृदयविदारिकाणां तासाममनोज्ञानि वाक्यान्वेवं जीर्णापि श्रोष्ये ॥ ३९ ॥ अतः सपत्नीद्विकारवाक्यश्रवणजात् ॥ परं
दुःखं स्त्रीणां नास्ति ॥ ममायमनंतकोऽपारः शोको यादृशस्तादृशो वाचापिवक्तुमशक्य इति शेषः ॥ ४० ॥ निराकृता सपत्न्येति शेषः ॥ ध्रुवं प्राप्तमिति शेषः ॥ शोकयस्तत्त्वान्यून

अ ० कां ०

नदृष्टपूर्वं कल्याणं सुखं वापति पौरुषे ॥ अपि पुत्रे विपश्येयमिति रामस्थितं मया ॥ ३८ ॥ सा बहून्यमनोज्ञानि वाक्यानि हृदयच्छिदां ॥
अहं श्रोष्ये सपत्नीनामवराणां परासती ॥ ३९ ॥ अतो दुःखतरं किन्नुप्रमदानां भविष्यति ॥ मम शोको विलापश्च यादृशो यमनंतकः ॥ ४० ॥
त्वयि सन्निहितेऽप्येवमहमासं निराकृता ॥ किंपुनः प्रोपिते तात ध्रुवं मरणमेव हि ॥ ४१ ॥ अत्यंतं निगृहीतास्मि भर्तुर्नित्यमसंमता ॥ परि
वारेण कैकेय्याः समावाप्य यवावरा ॥ ४२ ॥ यो हि मां सेवते कश्चिदपि वाप्यनुवर्तते ॥ कैकेय्याः पुत्रमन्वीक्ष्य स जनो नाभिभाषते ॥ ४३ ॥
नित्यं क्रोधतया तस्याः कथं नु खरवादिनं ॥ कैकेय्या वदनं द्रष्टुं पुत्रशक्ष्यामि दुर्गता ॥ ४४ ॥

पदतानदोषः ॥ ४१ ॥ निगृहीता भर्तृकृत

निग्रहप्रकारमाह ॥ परिवारेणेति ॥ कैकेय्या दासीजनेन समा अथवाऽवरा ॥ ततोऽपि निरुद्धा कृतास्मीति शेषः ॥ प्यधरावरेति पाठे ॥ वरा श्रेष्ठा अपि अधरा निरुद्धा
कृतास्मीत्यर्थः ॥ ४२ ॥ ससर्वोऽपि दृष्टः जनः कदाचिदागतं कैकेय्याः पुत्रमवलोक्य मां नाभिभाषते ॥ इदानीमप्येवमवस्थामनुवर्तते ॥ त्वयि गते तु किंवक्तव्यमिति भा
वः ॥ ४३ ॥ खरवादिनं लुगभावार्थः ॥ खरवादि परुषवदनशीलं ॥ तस्यावदनं कथं द्रष्टुं शक्ष्यामि ॥ दुर्गता त्वद्वियोगेन दुर्दशामापन्ना ॥ ४४ ॥

॥ ४७ ॥